

Rapportage nader onderzoek vissen

(Croonen Adviseurs)

Rapportage nader onderzoek vissen

Bestemmingsplan Buitendijk 2-6

Nieuwendijk

Gemeente Werkendam

Rapportage nader onderzoek vissen

Bestemmingsplan Buitendijk 2-6

Nieuwendijk

Gemeente Werkendam

Datum:

2 november 2011

Projectgegevens:

NAT01-VGV00001-02a

Rapportage :

Hans de Graaf

Sander Hunink BSc.

Veldwerk:

Hans de Graaf

Inhoud

1	Inleiding	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Huidige situatie	7
1.3	Voorgestane ontwikkeling	8
2	Methode	10
3	Resultaten	11
4	Conclusies	13
4.1	Conclusies onderzoek	13
4.2	Toetsing Flora- en faunawet	13
5	Bronnen	15

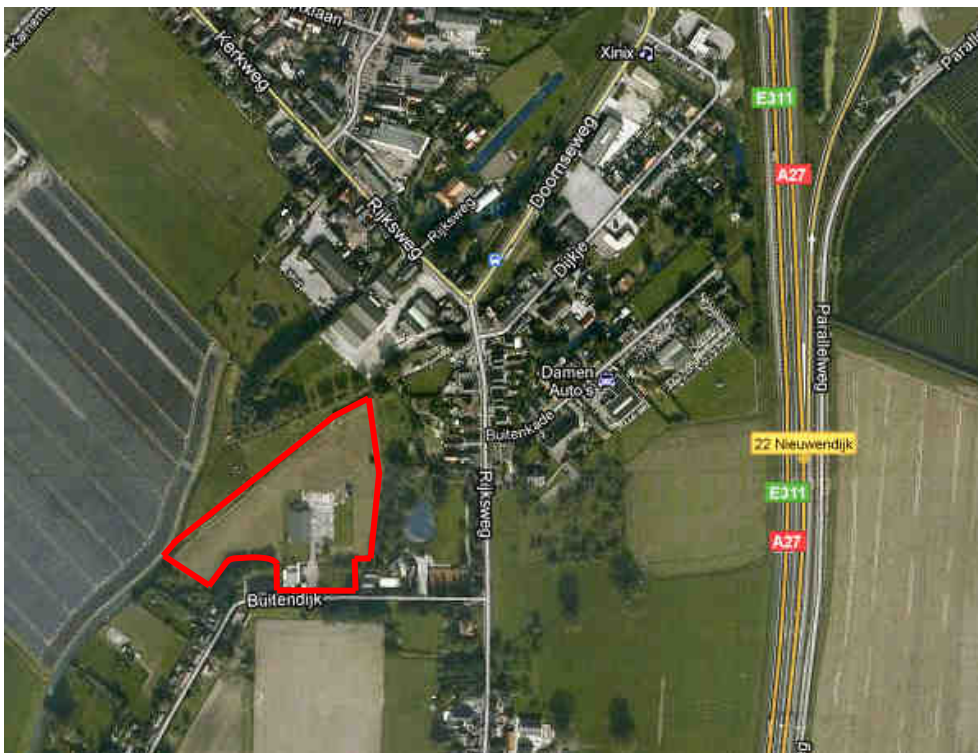
Bijlage – Toetsingskader Flora- en faunawet

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor de omzetting van een bedrijfswoning naar een burgerwoning en de bouw van drie woningen en twee schuren aan de Buitendijk 2-6 te Nieuwendijk wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld. In ruimtelijke plannen is in het kader van de uitvoerbaarheid inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten. Met andere woorden, in het ruimtelijke ordeningstraject dient te worden aangetoond dat het plan uitvoerbaar is. In dit kader is een quickscan flora en fauna uitgevoerd op de locatie (rapport Croonen Adviseurs, 3 maart 2010). Hieruit bleek dat beschermde vissoorten mogelijk voor kunnen komen in het plangebied. Indien dat het geval is dan heeft de ruimtelijke ingreep mogelijk consequenties voor deze soorten. Daarom is aangeraden een nader onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van beschermde vissoorten in het plangebied. In voorliggende rapportage zijn de resultaten van het nader onderzoek beschreven.

Figuur 1. globale ligging plangebied (rood omlijnd). Bron: Google Maps 2011

1.2 Huidige situatie

Het plangebied ligt ten zuiden van de kern Nieuwendijk (zie figuur 1). De zuidrand van Nieuwendijk bestaat uit een langgerekt bebouwingslint langs een voormalige dijk, als uitloper van de bebouwde kom van het dorp. Ter plaatse van het plangebied takt de voormalige dijk zich in westelijke richting af. De locatie bestaat uit twee zones, een

langs de Buitendijk en een tussen de dijk en een waterloop, een voormalige kil. De grens aan de oostzijde wordt gevormd door de Buitendijk 2, een landhuis in een parkachtige setting. Het buitengebied begrenst de planlocatie aan de westzijde. Op de locatie staan momenteel een landhuis met bijgebouw, bedrijfsgebouwen en een vrijstaande bedrijfswoning.

Het plangebied betreft verder een weiland omgeven door een watergang met oude knotwilgen. Op het terrein staat een bedrijfswoning met een oude romneyloods en een grote loods. In de voortuin staan enkele oude fruitbomen. De romneyloods bestaat voor de helft uit een halfrend aluminium dak met een lage kleine muur van oude bakstenen. Op het terrein is momenteel veel verharding aanwezig.

1.3 Voorgestane ontwikkeling

Het huidige niet-agrarische bedrijf staakt de bedrijfsvoering. De bijbehorende loods wordt gesloopt. De (voormalige) bedrijfswoning blijft bestaan en wordt gebruikt als woning. Daarnaast worden drie vrijstaande woningen gebouwd en worden twee veldschuren gerealiseerd. De grond rondom de bebouwing wordt omgevormd tot tuin. De ontsluiting van de percelen zal plaatsvinden op de Buitendijk. Achter de woningen bevinden zich de privétuinen, die overwegend groen zullen zijn. De invulling daarvan is vrij. Deze tuinen kenmerken zich door het niveauverschil.

Het noordelijke deel van de gronden wordt gebruikt als locatie voor een te verbreden watergang en voor natuurontwikkeling. Op de grens van de tuinen en het open gebied bevindt zich een overgangszone. Hierin zal een fruitboomgaard met hoogstamfruitbomen worden geplaatst over een strook van circa 10 m breed, bestaande uit drie rijen bomen. De zone in het open gebied wordt omkaderd door een te verbreden waterloop, een fruitboomgaard en de kade met bomen die de rand vormt van de oostelijk gelegen parktuin. De waterloop is een oude, deels verlandde waterloop van de Biesbosch. Dit gebied zal in de toekomst worden ingericht als een weidegebied met houtopstanden van elzen, wilgen en inheemse struiken. Een deel van het gebied wordt als een nat en drassig gebied bestemd. De waterloop zal plaatselijk worden verbreed en eindigen in een kom.

De landschappelijke inrichting van het plangebied is nader uitgewerkt in een inrichtingsplan. Tevens is een beheerplan voor het plangebied opgesteld. Mede door het verbreden van de watergang en het realiseren van nieuwe natuur zal ten opzichte van de huidige situatie als weiland dit een aanzienlijke kwaliteitsverbetering zijn.

Het inrichtingsplan is weergegeven in figuur 2.

Figuur 2. Ontwerpschets toekomstige situatie plangebied (Ir. Frank Ruiter, 2008).

2 Methode

Het onderzoek is uitgevoerd in de actieve periode van de grote en kleine modderkruiper, zijnde van april tot en met oktober (m.u.v. juni-juli). In begin oktober (13 oktober 2011) is er met twee personen intensief gericht gevist naar de kleine en grote modderkruiper volgens de onderzoeksmethodiek zoals opgesteld door de Stichting RAVON (Spikmans *et al.*, 2008). De gehele waterloop in het plangebied (zie figuur 3) is na een hoog drukgebied bemonsterd met een RAVON-schepnet (3 mm maaswijdte); de lengte van de watergang is ongeveer 200 meter slootlengte. Naast de watergang in het plangebied, zijn tevens representatieve en geschikte delen van wateren in de directe omgeving van het plangebied bemonsterd. Indien exemplaren zijn aangetroffen, kan de vondst aanleiding zijn voor een vermoeden van het voorkomen in het plangebied zelf.

Figuur 3 Ligging onderzochte watergang (blauwe lijn) in plangebied (rood omlijnd).

3 Resultaten

De gehele watergang in het plangebied was tijdens het onderzoek behoorlijk tot geheel dichtgegroeid met waterplanten, wat het onderzoek belemmerde (zie figuur 4). Alleen de monding van de watergang in de Bleeke Kil was niet begroeid. De dikte van de modderlaag was 20 cm dik. Door de begroeiing en de dikte van de modderlaag is de watergang potentieel geschikt habitat voor de grote en kleine modderkruiper.

Na de zeer intensieve bemonstering zijn er geen kleine of grote modderkruipers gevangen, ook niet in de fuiken. Ook mogelijk andere voorkomende beschermde soorten, zoals bijvoorbeeld de in de omgeving voorkomende bittervoorn, is niet in de waterloop aangetroffen. De enige vissoort die in de watergang in het plangebied is gevangen, zowel met het schepnet als in de fuiken, is de tiendoornige stekelbaars.

Behalve de tiendoornige stekelbaars, zijn relatief veel tuimelaars (grote waterkeversoort) en geelgerande waterroofkevers gevangen. Deze zijn echter niet beschermd.

Op de plaats waar de waterloop overgaat in de Bleeke kil is tevens gevist. Er zijn op deze locatie meerdere soorten gevangen, waaronder baars, pos, zeelt en de tiendoornige stekelbaars. Ook in de monding van de waterloop in de Bleeke Kil zijn geen kleine of grote modderkruipers gevangen noch andere beschermde soorten.

Figuur 4. Impressies sloot in plangebied, de sloot loopt aan het einde over in de Bleeke Kil. De sloot is grotendeels dichtgegroeid en daardoor lastig te bemonsteren.

4 Conclusies

4.1 Conclusies onderzoek

Ondanks het intensief onderzoek naar de grote en kleine modderkruiper en de aanwezigheid van potentieel geschikt habitat, zijn geen exemplaren van beschermde soorten aangetroffen. Hoewel beide soorten wel bekend zijn uit de regio, kan met enige zekerheid worden gesteld dat de watergang geen belangrijk leefgebied vormt voor beschermde vissoorten. Mogelijk kan een exemplaar in de sloot aanwezig zijn na onderhoud, maar door de beoogde ingreep wordt geen actueel leefgebied aangetast.

4.2 Toetsing Flora- en faunawet

Er zijn geen beschermde vissoorten aangetroffen tijdens het nader onderzoek, ondanks de aanwezigheid van potentieel geschikt habitat en het intensieve onderzoek. Hierdoor kan worden gesteld dat de watergang in het plangebied geen actueel functioneel leefgebied vormt voor beschermde vissoorten. Door uitvoering van de beoogde ingreep wordt er dan ook geen functioneel leefgebied van beschermde vissoorten aangetast.

Hoewel niet kan worden uitgesloten dat er mogelijk een exemplaar in de watergang kan worden aangetroffen uit een populatie van een beschermde soort uit de omgeving, worden geen effecten verwacht. Uit voorzorg kunnen maatregelen worden getroffen om eventuele exemplaren weg te vangen en over te zetten naar de directe omgeving (zie aanbevelingen). Als deze maatregelen worden getroffen, wordt voldaan aan de zorgplicht. Hierdoor wordt de Flora- en faunawet niet overtreden en is een procedure niet noodzakelijk.

4.3 Aanbevelingen

Om te voorkomen dat mogelijke exemplaren van beschermde soorten worden geschaad door de uitvoering van het beoogde plan, worden onderstaande maatregelen aanbevolen (naar Hoogerwerf, Brouwer & van Hoof, 2008):

- bij voorkeur 1 of 2 weken vooraf aan het vergraven van de watergang, wordt aanbevolen de watergang met een open maaikorf te maaien. Het maaisel kan een dag op de kant worden gedeponneerd, voordat het wordt afgevoerd om eventuele soorten de gelegenheid te geven het maaisel te verlaten. Daarna kan het maaisel worden afgevoerd.
- Na het maaien wordt aanbevolen om voorafgaand aan het vergraven de modderlaag te verwijderen en op de kant uit te spreiden. Eventuele exemplaren van beschermde soorten kunnen worden weggevangen en worden uitgezet in de Bleeke Kil. Het beste is om te baggeren vanaf het noordoostelijk deel van het plangebied in de richting naar de monding met de Bleeke Kil. Zodoende kunnen mogelijke

exemplaren vluchten naar de Bleeke Kil waar geen werkzaamheden worden verricht.

- De beste periode voor baggeren en vergraven van watergangen is vanaf september tot en met februari, zolang de watergang niet bevroren is en de luchttemperatuur niet lager is dan het vriespunt.
- Aanbevolen wordt de maatregelen uit te voeren na raadpleging en onder begeleiding van een deskundige¹.

---

1 Onder een deskundige wordt verstaan iemand die voor de relevante situatie en soorten aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. Dat kan zijn een ecooloog van een ecologisch adviesbureau, iemand die aantoonbaar actief is op het gebied van soortenmonitoring of iemand die aantoonbaar actief is op het gebied van soortbescherming en aangesloten/werkzaam bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (bijvoorbeeld RAVON, VZZ, Vogelbescherming, FLORON, SOVON, etc.).

5 Bronnen

- Croonen Adviseurs, 2010. Quicksan flora en fauna Buitendijk 2-6, Nieuwendijk. Rosmalen.
- Spikmans, F., T. de Jong, F. Ottburg, J. Kranenbarg, 2008. Methodiek en richtlijnen voor verspreidingsonderzoek naar bittervoorn, kleine modderkruiper en grote modderkruiper. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Hoogerwerf, G., T. Brouwer & P. van Hoof, 2008. Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen; uitwerking van maatregel-protocollen ter bescherming van soorten (versie 3, juli 2008). Natuurbalans – Limes Divergens BV, in opdracht van Waterschap Rivierenland. Nijmegen.

Bijlage

Toetsingskader Flora- en faunawet

Toetsingskader Flora- en faunawet

Inleiding

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2). Deze zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Verbodsbepalingen

In de Flora- en faunawet staan een aantal verbodsbepalingen om beschermde soorten specifiek te beschermen. Deze verbodsbepalingen zijn opgenomen in artikel 8 tot en met 18, waarbij artikel 8 tot en met 12 direct betrekking hebben op de bescherming van (standplaatsen van) planten en (leefgebieden van) diersoorten. Hieronder zijn beknopt de verbodsbepalingen op een rij gezet:

- Artikel 8) het is verboden beschermde planten te plukken, te snijden, te vernielen of op een andere manier te verwijderen;
- Artikel 9) het is verboden om beschermde dieren te verwonden, doden of te vangen;
- Artikel 10) het is verboden om beschermde dieren opzettelijk te verontrusten;
- Artikel 11) het is verboden om nesten, voortplantings- of andere vaste verblijfplaatsen van dieren te verstoren of aan te tasten;
- Artikel 12) het is verboden om eieren van beschermde dieren te rapen, beschadigen of te vernielen.

Vrijstelling of ontheffing verbodsbepalingen

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen

in het onderzoeksgebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden:

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime.

Algemene vrijstelling

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (artikel 8 t/m 12) en is derhalve geen ontheffing nodig. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet wel de zorgplicht nakomen.

Vrijstelling onder gedragscode

Voor tabel 2-soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (artikel 8 t/m 12) als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. De goedgekeurde gedragscodes staan vermeld op de website van het Ministerie van EL&I (www.drloket.nl). Voor de meeste activiteiten zijn er inmiddels gedragscodes goedgekeurd. De kans is groot dat de voorgenomen activiteit kan worden uitgevoerd onder één van de vele goedgekeurde gedragscodes. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden.

Ontheffing tabel 2 en 3

Als er niet kan worden gewerkt onder een geldige gedragscode, is voor tabel 2-soorten alsnog een ontheffing nodig om toestemming te hebben voor het overtreden van de verbodsbepalingen in de wet. Ook voor tabel 3-soorten geldt een ontheffingsplicht. Ingrepen waarbij de verbodsbepalingen worden overtreden moeten ter goedkeuring worden voorgelegd aan Dienst Regelingen door middel van een ontheffingsaanvraag, vergezeld van een overzicht van mitigerende of compenserende maatregelen om effecten tegen te gaan.

Wanneer mitigerende maatregelen voldoende worden geacht om effect voorafgaand aan de ingreep te voorkomen, krijg u bericht terug in de vorm van een 'positieve afwijzing' van uw ontheffingsaanvraag. Dit betekent dat u uw werkzaamheden mag uitvoeren, mits zij precies volgens het mitigatieplan worden uitgevoerd. Op deze manier worden overtredingen van de Flora- en faunawet voorkomen. Als de mitigerende of compenserende maatregelen (tijdelijke) effecten niet kunnen voorkomen en de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt, dan wordt een ontheffing verleend.

Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Habitatrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van bijlage IV-soorten met als wettelijk belang

ruimtelijke ingrepen. Een ontheffing voor ruimtelijke ingrepen is alleen mogelijk onder de volgende wettelijk belangen:

- Bescherming van flora en fauna;
- Volksgezondheid of openbare veiligheid;
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Voor de meeste ruimtelijke projecten betekent dit dat een ontheffing voor Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten alleen kan worden aangevraagd onder dwingende redenen van groot openbaar belang. Dit belang moet worden onderbouwd om het groot openbaar belang aan te tonen. Een groot openbaar belang is een belang op regionale of nationale schaal. Vaak is de verwijzing naar een regionale structuurvisie voldoende.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 tot en met 3. Alle vogels zijn in het broedseizoen gelijk beschermd. De bescherming van vogels is hoofdzakelijk gericht op de bescherming van de nesten. Daarbij wordt wel een onderscheid gemaakt in nesten die jaarrond zijn beschermd (Categorie 1 tot en met 4-vogelsoorten), nesten die alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen (Categorie 5-vogelsoorten) en nesten die niet jaarrond zijn beschermd (overige vogelsoorten).

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Vogelrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van vogels met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen of dwingende redenen van groot openbaar belang. Om ruimtelijke ontwikkelingen toch uit te kunnen voeren, moeten mitigerende maatregelen worden genomen om effecten vooraf te voorkomen. Om zeker te zijn van de juiste maatregelen is het aan te bevelen om de maatregelen voor te leggen aan het Ministerie van EL&I door het indienen van een ontheffingsaanvraag. Hoewel een ontheffing voor vogels in de meeste gevallen niet kan worden afgegeven, geeft de Minister in haar besluit aan of de maatregelen voldoende zijn (positieve afwijzing).

Procedure ontheffingsaanvraag

Tabel 2-soorten

Voor soorten van tabel 2 geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt en geen ontheffing nodig is. Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Tabel 3-soorten

Indien beschermde soorten van tabel 3 zijn aangetroffen in het plangebied, dan is mogelijk een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Net als voor tabel 2-soorten geldt dat als

u maatregelen kunt nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), u geen ontheffing van de Flora- en faunawet hoeft aan te vragen. U kunt uw mitigatieplan voorleggen bij Dienst Regelingen voor goedkeuring.

Voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn (die ook onder de tabel 3-soorten van de Flora- en faunawet vallen) is het niet langer mogelijk ontheffing aan te vragen op grond van ruimtelijke ontwikkelingen (zie 2.4.4). Dat zelfde geldt voor vogelsoorten (zie 2.4.5).

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij Dienst Regelingen van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen.

Dienst Regelingen zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) (bij een aanvraag onder de Omgevingsvergunning) of een 'positieve afwijzing' (bij een regulier ingediende aanvraag) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

De doorlooptijd van een ontheffingsaanvraag bij Dienst Regelingen bedraagt doorgaans 6 weken tot 4 maanden.

Wabo

Vanaf 1 oktober 2010 is voor ruimtelijke ontwikkelingen de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) in werking getreden. Dit houdt in dat de benodigde vergunningen en ontheffingen, dus ook die ten aanzien van de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet, in de meeste gevallen via een omgevingsvergunning gaan lopen. De aanvraag voor de omgevingsvergunning wordt ingediend bij de betreffende gemeente en vervolgens door de gemeente ter beoordeling voorgelegd aan het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (voormalig Ministerie van LNV). Het Ministerie van EL&I geeft bij goedkeuring een vvgb (verklaring van geen bedenkingen) af. Deze vvgb vervangt de huidige ontheffing Flora- en faunawet.

De grootste veranderingen in het nieuwe systeem zijn dat:

- het Ministerie van EL&I geen direct contact meer met de aanvrager heeft;
- de gemeente verantwoordelijk is voor toezicht en handhaving van de vvgb in de omgevingsvergunning.

Het doel van deze herstructurering is het versnellen en vergemakkelijken van de procedure.